

ΕΡΓΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΑΤΟΣ

2023-2024

ΘΕΜΑ: Τα άνθη του κακού

Υπόθεμα ομάδας: ΥΠΕΡΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΣΜΟΣ

ΣΧΟΛΕΙΟ: 6^ο Γυμνάσιο Καλαμαριάς

ΤΜΗΜΑ: Β2

Μέλη ομάδας: Μ. Σ.-Κ. Ε.

ΥΠΕΡΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΣΜΟΣ

Ο υπερκαταναλωτισμός είναι η τάση που χαρακτηρίζει τους πολίτες μιας καταναλωτικής κοινωνίας για υπερβολική κατανάλωση αγαθών, δηλαδή για υπερβολικό καταναλωτισμό. Περιγράφει μια κατάσταση όπου η χρήση των φυσικών πόρων από τα μέλη ενός οικοσυστήματος ξεπερνάει την ικανότητα του ίδιου του οικοσυστήματος να παραμείνει βιώσιμο.

Ο υπερκαταναλωτισμός αποτελεί ένα αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης κοινωνίας μας. Αναπτύχθηκε ως μια σύγχρονη αντανάκλαση της πρόσφατης ιστορίας μας, όπου η βιομηχανική επανάσταση και η ανάπτυξη των αγορών έχουν δημιουργήσει ένα κλίμα όπου η κατανάλωση έχει γίνει σχεδόν μυστήριο που παρέχει λύσεις για τα πάντα: από την ικανοποίηση των βασικών αναγκών μας μέχρι την αναζήτηση της ευτυχίας και της επιτυχίας μέσω υλικών αγαθών. Ο υπερκαταναλωτισμός εντοπίζεται στις προηγμένες κοινωνίες, στις οποίες οι άνθρωποι έχουν εξασφαλίσει την ασφάλεια του νερού που πίνουν, την σωστή αποθήκευση και συντήρηση τροφίμων και βέβαια την

υπερεπάρκειά τους.

Ο υπερκαταναλωτισμός έχει τις ρίζες του στην ανάπτυξη της βιομηχανικής κοινωνίας. Με την επιτάχυνση της παραγωγής και την αύξηση της παραγωγικότητας, η προσφορά αγαθών και υπηρεσιών έχει φθάσει σε σημείο όπου υπερβαίνει κατά πολύ τη ζήτηση. Αυτό οδήγησε τις εταιρείες να αναζητήσουν νέους τρόπους προώθησης των προϊόντων τους και να δημιουργήσουν ένα κλίμα κατανάλωσης μέσω διαφημίσεων, μάρκετινγκ και ανταγωνιστικών τακτικών.

Τα αίτια της υπερκατανάλωσης εντοπίζονται στα ΜΜΕ, τα οποία προβάλλουν ένα συγκεκριμένο τρόπο ή πρότυπο ζωής εκθειάζοντας πλούσιους ανθρώπους και καθιστώντας τους ως πρότυπα που διαθέτουν πλούσια σπίτια, πολυάριθμα και πολυτελή ενδύματα και λουκούλεια γεύματα. Ο κατακλυσμός των διαφημίσεων μπορεί να θεωρηθεί ως ένα ακόμα αίτιο, αφού η συνεχής προβολή προϊόντων παραπλανά το καταναλωτικό κοινό δημιουργώντας συνεχώς καινούριες ανάγκες. Η κακής ποιότητας παιδεία που δεν καλλιεργεί την κριτική σκέψη

διαμορφώνει άτομα που άκριτα παρασύρονται από ότι προβάλλεται από τα ΜΜΕ με αποτέλεσμα να πιθηκίζουν σε όσα προστάζουν αυτά.

Επίσης, τα αίτια του υπερκαταναλωτισμού έχουν και ψυχολογικό υπόβαθρο. Τα άτομα θέλουν να διαθέτουν ό,τι προστάζει η μόδα όπως ρούχα, κοσμήματα και ηλεκτρονικές συσκευές κάθε είδους. Η τάση του σύγχρονου ανθρώπου να επιδεικνύεται και να προβάλλει τον εαυτό του ως επιτυχημένο τον οδηγεί στην υπερκατανάλωση. Η συναισθηματική ρηχότητα και οι μειονεξίες του καθενός τον ωθούν να καταναλώνει συνεχώς μήπως καταφέρει και γεμίσει την άδεια του καρδιά. Ο υπερκαταναλωτισμός τροφοδοτείται στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη κοινωνία και μέσω των πιστωτικών καρτών, των καταναλωτικών δανείων και των λογαριασμών υπερανάλτησης.

Όλη αυτή η ατέρμονη κατανάλωση έχει και τις αντίστοιχες επιπτώσεις σε πολλούς τομείς της ζωής του ανθρώπου. Ως θετικές συνέπειες θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ότι η κατανάλωση έχει προκαλέσει άνοδο του βιοτικού επιπέδου και βελτίωση των όρων ζωής, καθώς και βελτίωση της

επαγγελματικής κατάρτισης των ανθρώπων.

Οι αρνητικές συνέπειες όμως υπερβαίνουν κατά πολύ τις θετικές.

Σε ατομικό επίπεδο ο άνθρωπος λόγω του υπερκαταναλωτισμού καταντά αποπροσανατολισμένος και υπέρμετρα ατομιστής. Το άτομο αποπροσανατολίζεται από βασικά ζητήματα της κοινωνίας και της οικογενειακής του ζωής/σχέσεων και επιδιώκει μόνο την αγορά νέων προϊόντων. Γίνεται εγωιστής, αφού νοιάζεται μόνο για την εικόνα και την προβολή του. Επιπρόσθετα, το γεγονός ότι ένας άνθρωπος επιδίδεται κατά καιρούς σε υπερκατανάλωση αγαθών ως «θεραπεία» για την ήπια μελαγχολία ή την πλήξη, μπορεί να οδηγήσει σε εξάρτηση. Η υπερκατανάλωση αγαθών ως εξάρτηση έχει να κάνει με την αγορά πολύ περισσότερων προϊόντων από όσα χρειάζεται κανείς, χωρίς να μπορεί να διατηρηθεί ο έλεγχος, και ειδικά όταν τα εν λόγω προϊόντα δεν χρησιμοποιούνται από τον άνθρωπο μετά την αγορά.

Το πρόβλημα μπορεί να ξεκινήσει όταν το άτομο διαπιστώσει ότι μετά από κάποια αγορά, αισθάνεται καλύτερα. Η βελτιωμένη διάθεση ίσως είναι πρόσκαιρη, αλλά το άτομο μπορεί να υιοθετήσει αυτή τη συμπεριφορά ως έναν «αποτελεσματικό» τρόπο αντιμετώπισης δυσάρεστων συναισθηματικών καταστάσεων, μπαίνοντας σε έναν κύκλο εξάρτησης

Όταν υπάρχει υπερβολική και ανεξέλεγκτη επιθυμία για αγορά αγαθών σε χρόνια βάση, τότε μιλάμε για ψυχαναγκαστική υπερκατανάλωση. Πρόκειται για μια μορφή εξάρτησης όπου το άτομο εξακολουθεί να κάνει αγορές και να ξοδεύει χρήματα, παρόλες τις αρνητικές συνέπειες που αυτό μπορεί να έχει στη ζωή του: χρέη, οικογενειακά και νομικά προβλήματα κ.α. Η προσωπικότητα του ατόμου διαβρώνεται σε επίπεδο ηθικό, πνευματικό και ψυχικό καθώς χρειάζεται να αλλάξει τις συνήθειες του για την ικανοποίηση πλασματικών αναγκών. Πρώτον, η υπερβολική κατανάλωση μπορεί να οδηγήσει σε μια αίσθηση ανασφάλειας και απογοήτευσης. Όταν οι άνθρωποι επικεντρώνονται πολύ στην απόκτηση πραγμάτων και την παρουσίαση τους στους άλλους, μπορεί να αισθανθούν ότι δεν είναι αρκετά καλοί ή δεν έχουν αρκετή αξία χωρίς αυτά. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε αυξημένο άγχος, καταθλιπτικά συμπτώματα και αυξημένο κίνδυνο για ψυχικά προβλήματα όπως η κατάθλιψη και η ανορεξία.

Δεύτερον, ο καταναλωτισμός μπορεί να οδηγήσει σε μια στρεβλή αντίληψη της ευτυχίας. Πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι η αγορά ακόμα περισσότερων πραγμάτων ή η κατανάλωση υπηρεσιών θα τους κάνει πιο ευτυχισμένους. Ωστόσο, η ευτυχία δεν είναι κάτι που μπορεί να αγοραστεί. Οι πραγματικές σχέσεις, η συμβολή στην κοινότητα και η οικογένεια είναι οι πραγματικοί παράγοντες που επηρεάζουν την ευτυχία. Η επικέντρωση στον καταναλωτισμό μπορεί να αποσπάσει την προσοχή από αυτούς τους παράγοντες και να οδηγήσει σε ανικανότητα να βρεθεί η πραγματική ευτυχία.

Η υπερβολική κατανάλωση μπορεί να οδηγήσει σε οικονομικά προβλήματα, που μπορεί να προκαλέσουν σοβαρά προβλήματα

στην ψυχική υγεία. Η δυσκολία στην πληρωμή λογαριασμών και οικονομικών υποχρεώσεων μπορεί να προκαλέσει στρες και άγχος, που μπορεί να οδηγήσουν σε κατάθλιψη και άλλα προβλήματα ψυχικής υγείας. Αυτό μπορεί να είναι ιδιαίτερα αληθές για όσους πιστεύουν ότι η αγορά πραγμάτων είναι η μόνη διέξοδος για την επίλυση των προβλημάτων τους ή για την επίτευξη των στόχων τους. Επίσης μπορεί να προκληθεί φθόνος, άγχος και μειονεξία στον άνθρωπο αν δεν καταφέρει να ανταποκριθεί στην μάταιη αυτή υλιστική του αντίληψη.

Σε κοινωνικό επίπεδο η υπερκατανάλωση είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνη για την παθογένεια που βιώνουμε σήμερα. Η βία, η εγκληματικότητα και η χρήση ναρκωτικών είναι προεκτάσεις της φτώχειας, της κακής διαχείρισης των πόρων του ανθρώπου και της ψυχικής του ένδοιας.

Τραγική είναι και η επίπτωση του υπερκαταναλωτισμού στο περιβάλλον που απειλείται με οικολογική καταστροφή. Στους καταναλωτές υπάρχει η τάση για κατανάλωση μεγάλης ποσότητας κρέατος αντί φυτικών τροφών, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα να ξοδεύουν τεράστιες ποσότητες από αυτές για να

ταΐσουν ζώα τα οποία θα τους αποδώσουν χαμηλότερης αξίας τροφή.

Η υπερκατανάλωση τροφής, μετάλλων, ξυλείας και άλλων πόρων έχει επιπτώσεις στο περιβάλλον, εξαντλώντας τους φυσικούς πόρους, αυξάνοντας τον όγκο των αποβλήτων και ρυπαίνοντας τον αέρα, το νερό και τη γη. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την επιδείνωση της κατάστασης των άλλων πληθυσμιακών ομάδων και ιδιαίτερα των φτωχότερων χωρών. Είναι χαρακτηριστικό ότι η ρύπανση που προκαλεί στο περιβάλλον η βιομηχανία της «γρήγορης μόδας ρούχων» είναι πολύ μεγαλύτερη από αυτή που προκαλεί η βαριά βιομηχανία!!

‘Όλα όσα προαναφέραμε καθιστούν επιτακτική την ανάγκη εξεύρεσης κάποιων λύσεων που θα μετριάσουν έστω τις καταστρεπτικές συνέπειες του υπερκαταναλωτισμού.

Θα πρέπει το άτομο να συνειδητοποιήσει ότι τα υλικά αγαθά είναι μέσο καλυτέρευσης των βιοτικών αναγκών κι όχι αυτοσκοπός. Η παιδεία θα βοηθήσει το άτομο να αξιολογήσει τις ανάγκες του και να κατανοήσει το πραγματικό νόημα της ζωής. Σκοπός της πρέπει να είναι η δημιουργία ατόμων με ευρύτητα σκέψης και υπευθυνότητα. Παράλληλα, αναγκαίο είναι να καλλιεργεί ανθρώπους με αξίες, ενδιαφέροντα, κριτική ικανότητα που θα μπορούν να αντισταθούν στην καταναλωτική μανία της εποχής.

Το άτομο είναι σκόπιμο να κατανοήσει ότι ποιότητα ζωής δε σημαίνει απόκτηση υλικών αγαθών αλλά συνδυασμός μιας άνετης ζωής που συνοδεύεται από πνευματική και ηθική καλλιέργεια.

Η ίδια η πολιτεία θα μπορούσε να βοηθήσει προς αυτή την κατεύθυνση επιβάλλοντας στους διαφημιστές μια δεοντολογία τέτοια που θα πληροφορεί και δε θα παραπληροφορεί το κοινό. Σκόπιμη είναι επίσης η ενημέρωση του κοινού για τους κινδύνους του υπερκαταναλωτισμού.

Συμπερασματικά λοιπόν, θα λέγαμε ότι ο άνθρωπος θα πρέπει να συνειδητοποιήσει τους κινδύνους του υπερκαταναλωτισμού και να επαναπροσδιορίσει το σκοπό της ζωής του, να ασχοληθεί με τα ουσιώδη και να βγει από τον ψευτοπαράδεισο της ύλης και της ευδαιμονίας του κατανοώντας τον εαυτό του ως ψυχοσωματική οντότητα και όχι απλά ως σώμα.

